

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (финанси)

Изготвил становището: доц. д-р Сергей Румянов Радуканов, катедра „Финанси и кредит“, факултет „Финанси“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов

Автор на дисертационния труд: Захарина Руменова Томова — редовен докторант, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (финанси).

Тема на дисертационния труд: „Финансово управление и проектни измерения на фолклорните фестивали като специални туристически събития“

Научен ръководител: проф. д-р Теодора Димитрова Петрова

Настоящото становище е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 217 страници и включва: увод (3 страници), изложение (три глави - 182 страници), заключение (3 страници), списък от 121 използвани литературни и интернет източници.

Въведението и заключението са изготвени съобразно общоприетите изисквания. Трите глави са добре балансирани и образуват завършен, логически обвързан комплекс.

Дисертацията има ясно дефинирани обект, предмет, цел и задачи на научното изследване и дисертационна теза. *Обект на разработката са* фолклорните фестивали като специални туристически събития, а *предмет -* съвкупността от организационно-икономически и управленски отношения, които осигуряват устойчивото развитие на туризма и на туристическите територии. *Цел на дисертацията е да се изследва* финансовото управление и проектните измерения на фолклорните фестивали като специални туристически събития. Докторантът защитава *тезата*, че фолклорният фестивал е специално туристическо събитие, чието ефективно проектно и финансово управление го трансформира в устойчив инструмент за стимулиране и въздействие върху местната икономика, социалното привличане и регионалната разпознаваемост през призмата на националната култура.

Авторът познава много добре проблемната област както в теоретичен, така и в чисто практически план. Проучено е достатъчно количество специализирана литература — към дисертационния труд е приложена библиография от 121 заглавия. Използвана е модерна методология и релевантен инструментариум. Направени са полезни изводи, препоръки и обобщения.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалността на разглежданата тема се обуславя от нарастващата роля на събитиен и фестивален туризъм като фактор за регионално развитие, икономическа активизация и социална ангажираност. Фолклорните фестивали се утвърждават като значим инструмент за съхраняване на културната идентичност, за генериране на туристически потоци и за

стимулиране на местното предприемачество. В условията на засилен интерес към устойчивото развитие и интегрираното управление на туристическите дестинации, проектните и финансовите аспекти на подобни събития придобиват ключово значение. Поради това тематиката е от висок обществен, културен и икономически интерес и съответства на актуалните научни направления в областта на туризма.

В първа глава дисертантът разглежда теоретико-методологичните основи на фестивалите като специални туристически събития. Изведени са историческите предпоставки за възникването и развитието на фестивалните форми, систематизирани са техните характеристики и класификации, както и е анализиран потенциалът на фолклорните фестивали в контекста на събитиен туризъм. Акцентът е поставен върху проектните и управленски измерения на фестивалите, разглеждани като специфични културни и икономически продукти.

Във втора глава е осъществен анализ на фолклорните фестивали в контекста на регионалния туризъм, като са изследвани финансовите, управленските и стратегическите аспекти, определящи тяхната устойчивост. Представени са подходи за разработване на регионална стратегия за фолклорен туризъм, инструменти за мониторинг на устойчивото развитие на туристическите дестинации, както и модели за прилагане на икономико-математически и информационни технологии в управлението на туристическите дейности.

В трета глава дисертантът разработва и прилага емпирично изследване, фокусирано върху фестивала „Харизмата на хорото“ – Свищов. Представени са проектните параметри на събитието, анализирани са резултатите от проведено анкетно проучване в периода 2023–2025 г. и са формулирани оптимизационни решения, насочени към повишаване на ефективността на проектното и финансовото управление на фестивала.

Главата завършва с изводи и практически насоки към организаторите за бъдещо усъвършенстване.

Дисертационният труд на докторанта се отличава с висока степен на научна зрялост и професионална прецизност. Разработката е обоснована, последователна и съчетава теоретичен анализ с емпирично изследване, което придава на труда както теоретична стойност, така и практическа приложимост. Представените резултати и изводи са убедителни и се отличават с оригиналност, актуалност и значим принос за развитието на изследваната проблематика. На тази основа могат да се открият следните **положителни характеристики на дисертационния труд:**

- 1) Дисертационният труд се отличава с добре аргументиран научен замисъл и ясно формулирана концепция, която последователно се следва във всички части на изследването. Темата е актуална, социално и икономически значима, а дисертантът успява да я разгледа в широк контекст, съчетавайки теоретични постановки с практически ориентирани решения. Структурата е логично изградена, като последователно преминава от теоретичен обзор към аналитични и емпирични аспекти, което гарантира вътрешна системност и завършеност на изследването;
- 2) Авторът демонстрира добра теоретична подготовка и умение да обобщава и интерпретира голям обем научни източници, включително съвременна литература и стратегически документи. Използван е широк набор от методи, сред които статистически анализ, анкетно проучване и икономико-математическо моделиране, което обогатява емпиричната част и повишава надеждността на получените резултати. Представените изводи са аргументирани, последователни и произтичат логично от анализа, а предложените оптимизационни решения имат ясно изразена

практическа приложимост за регионални институции, организатори на фестивали и туристически структури;

- 3) Трудът предлага значим научно-приложен принос, свързан с разработването на модел за проектно и финансово управление на фолклорни фестивали, както и със систематизирането на механизми за стратегическо развитие на фолклорния туризъм. Емпиричното изследване е задълбочено и базирано на оригинално събрани данни, което повишава достоверността на резултатите и добавя стойност към научната дискусия в областта.

Авторът е спазил правилата за научна етика - оригиналност на научния продукт, коректно цитиране и позоваване, истинност на представената информация.

Авторефератът (в обем от 34 страници) отразява точно и в достатъчна степен съдържанието на дисертационния труд.

Докторантът представя 3 публикации – 1 статия и 2 доклада, с което се изпълняват националните изисквания. Всички публикации кореспондират с проблематиката на дисертацията.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приемам формулираните от автора научно – теоретични, системно – методологични и научно-приложни приноси. По-конкретно са:

1. Научно-теоретични приноси:

Изградена е концептуална рамка на фолклорните фестивали като специфичен тип събитийни туристически прояви, при която фестивалът се разглежда не само като културен акт, а като икономическа, социална и комуникационна система с измерими ефекти върху регионалното развитие. Тази постановка разширява класическите разбирания за ролята на

събитийния туризъм в съвременната културна икономика. Разработен е интегративен теоретичен модел на взаимодействие между култура, туризъм и регионално развитие, в който фолклорните фестивали се позиционират като медиатор между локалната идентичност и националната туристическа политика. Моделът обосновава връзката между нематериалното културно наследство и устойчивия туристически продукт.

2. Системно-методологични приноси:

Предложен е алгоритъм за стратегическо планиране и управление на културни и фолклорни събития, включващ последователни етапи: анализ на потенциала, формулиране на цели, осигуряване на ресурси, изпълнение и оценка на резултатите. Алгоритъмът е приложим както за общинско, така и за неправителствено управление на културни проекти. Разработена е система от критерии и показатели за мониторинг на 218 устойчивото развитие на туристическите дестинации чрез фестивални прояви. Методиката включва количествени и качествени индикатори за измерване на социалното въздействие, културната ефективност и икономическата резултатност, което я прави ценен инструмент за публичните институции и научните изследвания в областта.

3. Научно-приложни приноси:

Създаден и приложен е анкетен инструментариум за изследване на социално-икономическите и културните ефекти на фолклорните фестивали, който е използван три последователни години (2023-2025) при проучването на фестивала „Харизмата на хорото“ - Свищов. Изградена е надеждна база данни за оценка на нагласите на участниците във фестивала. Разработени са и приложени модели за анализ и прогнозиране на фестивалните процеси чрез статистически и икономико-математически методи, включително тестове за доказване на хипотези, непараметрични проверки и логистично моделиране. Резултатите доказват наличието на значими зависимости между типа организация, начина на финансиране и обществената подкрепа,

като по този начин се осигурява научно обоснована основа за управленски решения и заключения за финансовата обезпеченост, обвързаността с регионалната социална, икономическа и историческа дадености, възприемането на фолклорния фестивал като туристическо събитие, и развитието на културната политика в България. Предложена е технология за създаване и прилагане на мониторинг на устойчивото развитие на туризма в туристическите дестинации, която отчита глобалните критерии за устойчиво развитие на туризма, препоръчани от Световната организация на туризма. Въз основа на тях се предлагат адаптирани критерии, приложими за нашата страна. Разработените за всеки критерий „индикатори за състояние“ и „управленски показатели“ се основават на събрани статистически данни и механизми за управление, определени с нормативни актове.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Нямам въпроси към докторанта.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд представлява цялостно, системно и аргументирано изследване, посветено на проектните и финансовите измерения на фолклорните фестивали като специфични събитийни туристически прояви. Авторът демонстрира задълбоченост в теоретичните постановки, добро познаване на съвременните научни подходи и умела интерпретация на широк спектър литературни източници. Структурата на изследването е логична и последователна, а връзката между отделните глави е ясно проследима, което допринася за вътрешната кохерентност на труда.

Научните и научно-приложните резултати са убедително аргументирани и се подкрепят от разработена методология, включваща адекватен набор от качествени и количествени методи. Емпиричното изследване, проведено върху фестивала „Харизмата на хорото“ – Свищов,

придава значителна приложна стойност на труда и потвърждава способността на автора да работи с реални данни, да формулира изводи и да предлага практически ориентирани решения. Представените модели, инструментариум и аналитични резултати имат потенциал за приложение в дейността на местни администрации, културни организации и туристически структури.

Дисертацията отговаря на изискванията за структуриране, научен апарат, коректност на цитиране и методологическа обосновааност. Формулираните приноси са ясно разграничени в научно-теоретични, системно-методологични и научно-приложни аспекти и са в съответствие с тематиката, целите и задачите на изследването. Същевременно трудът е актуален, социално значим и допринася за развитието на научната област „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (финанси)“.

С оглед на изложеното може да се направи заключението, че дисертационният труд притежава необходимите научни качества, оригиналност и приложна стойност, характерни за степента „доктор“.

На този фон давам положителна оценка на дисертационния труд на Захарина Руменова Томова за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (финанси) и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Захарина Руменова Томова да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор” в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, по професионално направление 3.8. Икономика и научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (финанси).

Свищов, 30.12.2025 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р С. Радуканов)